

12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча юридикалык илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасына изденип алууга сунуш кылынган «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери» темасында Алимбеков Алмаз Акматалиевичтин кандидаттык диссертациясына илимий жетекчинин

ПИКИРИ

Диссертация укук таануу илиминде учурдун эң актуалдуу маселелеринин бири болуп эсептелген Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздерине талдоо жүргүзгөн алгачкы изилдөө, тунгуч аракет. Буга чейин, ата-мекендик укук таануу илиминде, чек ара коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери жана анын укуктук өзгөчөлүктөрү, илимий-практикалык маанилүүлүгүнө карабастан, ушул кезге чейин, дээрлик илимий изилдөө иштеринин объектиси катары окумуштуу укук таануучулар тарабынан өтө аз изилденген.

Диссертациялык изилдөөнүн темасын тандоо постсоветтик мейкиндиктеги өлкөлөрдө болуп жаткан саясий окуялардын шартында барган сайын актуалдуу болуп бара жаткан ааламдашууну эске алуу менен абдан актуалдуу жана өз убагындагыдай сезилет.

Диссертациялык изилдөөнүн ички биримдиги иштин максатын компетенттүү аныктоо жана өз ара байланышта жана органикалык ырааттуулукта чечилүүчү негизги милдеттерди формулировкалоо менен камсыз кылынат.

Кыргыз Республикасында буга чейин жүргүзүлгөн негизги реформаларга карабастан Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыз кылуу ыңгайлуу болуп саналбайт. Чек ара коопсуздугун камсыз кылуудагы көйгөйлүү маселелер, албетте чек ара мыйзамдарына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүүнү, чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагындагы башкаруу ыкмаларын түп-тамырынан бери өзгөртүүнү талап кылат.

Азыркы этапта коомду өнүктүрүүнүн маанилүү милдети болуп өлкөнүн жана аймактардын социалдык-экономикалык маселелерин натыйжалуу чечүүгө багытталган түп-тамырынан берки мамлекеттик башкаруу, административдик, экономикалык реформа менен катар чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагында олуттуу реформаларды ыраттуу жүргүзүү саналат.

Адабият булактарын теориялык жактан талдоо жана чек ара коопсуздугун камсыз кылууну түзгөн материалдарды, ченемдик-укуктук

актыларды изилдөөдө чек ара коопсуздугу менен байланышкан маселелер жогорку деңгээлде али жеткиликтүү иликтенбегендигин айгинеледи.

Диссертациялык изилдөө ишинин бирден бир өзгөчөлүгү, жогоруда баяндалган маселелердин негизинде азыркы учурда мамлекеттик чек аранын азыркы илиминин алдында турган артыкчылыктан милдеттери болуп чек ара коопсуздугун камсыз кылуу тутумундагы мамилелерди укуктук жөнгө салуунун ролун жана өзгөчөлүктөрүн, абалын илимий-укуктук жактан талдоо жүргүзүү максатында жана Кыргыз Республикасы өзүнүн көз карандысыздыгын алгандан кийин жана алганга чейин деле укук таануу илиминде чек ара коопсуздугунун маанисин, мүнөздөрүн жана юридикалык өзгөчөлүктөрүн ачып берген илимий иштин жоктугуна байланыштуу, автордун алгачкы саамалыгы.

Изилдөөнүн планы логикалык ырааттуулукта түзүлүү менен коюлган суроолор диссертант тарабынан компетентүү, илимий жана укуктук – ченемдик негизде чечмеленген.

Белгилеп кетчи нерсе диссертациянын негизги өзгөчөлүгү көз карандысыздыкка ээ болгондон бери Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек араны жөнгө салган жогоруда аталган негизги кодификациялык мыйзамдарды салыштыруу менен анын юридикалык өзгөчөлүгүн, айырмачылыгын, маани-маңызын жеткиликтүү изилдеген укук таануу илиминде бирден бир илимий эмгек экендигинде.

Андан сырткары, эмгекте автор бир катар илимий жоболорду, тыянактарды жана сунуштарды коргоого алып чыккан, алар кыйла даражада негиздүү болуп саналат.

Автор жасаган натыйжалардын, тыянактардын жана корутундулардын негиздүүлүгү жана аныктыгы төмөнкүлөр менен ырасталат:

Биринчиден, изилдөөлөр юридикалык илимде иштеп чыккан концепциялык жоболорго негизделет, илимий иштеп чыгууларды терең талдоолор менен. Алынган натыйжалардын илимий жаңычылдыгы юридикалык материалдарды кеңири талдоо, ошондой эле аларга теориялык маани берүү менен камсыз кылынат.

Экинчиден, изилдөөдө ата-мекендик баштапкы булактарды жана илимий макалаларды, практикалык материалдарды, ошондой эле чет мамлекеттердин булактарын пайдалануу менен.

Үчүнчүдөн, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларды, статистикалык маалыматтарды жана архивдик материалдарды кеңири колдонуу менен.

Төртүнчүдөн, изилдөөнүн жоболорун жана натыйжаларын Кыргыз Республикасы менен чет өлкөлүк мезгилдүү басылмаларында илимий макалалар түрүндө жарыялоо менен.

Диссертациялык изилдөөнүн теориялык жана практикалык мааниси – диссертацияда баяндалган теориялык жоболор жана тыянактардын Кыргызстандагы чек ара коопсуздугун камсыз кылуу тутумундагы иш-аракеттердин укуктук жөнгө салыныш маселелеринин жана чек ара мыйзамдарын өркүндөтүүгө жана мындан ары укуктук жактан изилденишине

мүмкүндүк берип, чек ара мыйзамдарынын натыйжалуулугу жагындагы маселелерди чечүү үчүн пайдаланышы мүмкүн. Андан тышкары автор тарабынан диссертацияда келтирилген сунуш-пикирлер конституциялык укуктагы, чек ара мыйзамдарындагы көйгөйлүү маселелерди андан ары илимий изилдөөлөрдү жана практикалык иштерди жүргүзүүгө, Кыргыз Республикасынын конституциялык укугу боюнча окуу китептерин жана окуу куралдарын даярдоого кошумча адабий булак катары колдонулушу ырас.

Диссертациялык иштин илимий жаңычылдыгы жана мааниси анда автор изилдеген иштин өзү Кыргыз Республикасынын укук таануу илиминде чек ара коопсуздугун теориялык-укуктук жактан изилдеген, чек ара тармагындагы укуктук мамилелерди жөнгө салган негизги чек ара мыйзамдарынын маселелерин илимий жактан терең изилдеп жана талдоого алган тунгуч аракет, алгачкы изилдөө, ошондой эле ата-мекендик укук таануудагы мамлекеттик тилде жазылган илимий эмгектердин бири экендигинде.

Диссертацияда баяндалган тыянактар, сунуштар Кыргыз Республикасынын колдонуудагы улуттук коопсуздук, чек ара мыйзамдарынын ченемдерин талдоодон жана жалпылоодон алынган анык булактарга, ошондой эле адабий булактардын кеңири чөйрөсүнө, бири биринен ажыратылып массалык түрдө талданган архивдик жана практикалык материалдарга негизделген.

Диссертациялык изилдөө туура ой жүгүртүлүүсү жана ыраатуулугу менен айырмаланат. Изилдөөнүн ички биримдиги иштин негизги максаттарын жалпылай аныктоо жана коюлган максаттарды ыраттуу чечүү. Диссертация киришүүдөн, өз ара байланыштуу үч бөлүмдөн, корутундудан, пайдаланылган ченемдик-укуктук актылардын жана атайын адабияттардын тизмесинен турат.

Автор тарабынан Кыргыз Республикасынын, Россия Федерациясынын жана Казахстан Республикасынын конституциялык укугу илиминдеги теориялык жоболор каралган. Андан сырткары, автор изилдөө ишинин теориялык деңгээлине негизделген ченемдик-укуктук актылардын кеңири чөйрөсүн колдонгон. Диссертант тарабынан чет өлкөлөрдүн тажрыйбасын эске алуу менен Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын кылдат талдоонун негизинде, чек ара коопсуздугун камсыздоо тутумун укуктук жөнгө салган, колдонуудагы Кыргыз Республикасынын чек ара мыйзамдарын жакшыртуу боюнча бир катар сунуштар киргизилген.

Издөнүүчүнүн диссертациялык изилдөөдө аткарган ишинин натыйжалары актуалдуу, теориялык жана практикалык мааниге ээ, илимий жактан негизделген жана ишенимдүү деп жыйынтык чыгарууга болот. Диссертация өзүнүн түзүмү жана мазмуну боюнча 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистигине толук ылайык келет.

Жалпысынан алганда Алимбеков Алмаз Акматалиевичтин «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери» темасындагы кандидаттык диссертациясы коюлган баардык талаптарга жооп берет, ал эми

анын автору 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча юридикалык илимдин кандидаты деген окумуштуулук даражаны ыйгарууга арзыйт.

Илимий жетекчи:
Кыргыз Республикасынын
Улуттук илимдер академиясынын
мүчө-корреспонденти,
юридикалык илимдеринин доктору,
профессор

Шерипов Н.Т.

Роя шайышев
КБ Башкысы

Шерипов Н.Т. Курманова